

เอโรสทรัต (Érostrate): กรณีศึกษาตัวเอกปฏิลักษณ์*

จินตนา ดำรงค์เลิศ
ภาควิชาภาษาไทย สำนักศิลปกรรม
ราชบัณฑิตยสถาน

บทคัดย่อ

เอโรสทรัตเป็นชื่อเรื่องสั้นซึ่ง ฌ็อง-ปอล ซาทร์ เขียนขึ้นและพิมพ์เผยแพร่ใน ค.ศ. ๑๙๓๕ ตัวเอกของเรื่องนี้ชื่อ ปอล อิลแบร์ มีลักษณะเป็นตัวเอกปฏิลักษณ์ กล่าวคือ ทำงานเป็นลูกจ้างระดับไม่สำคัญ เกือบการสัมผัสเพื่อนมนุษย์ เมื่อชีวิตที่จำเจซ้ำซาก วันหนึ่งเขาเกิดความคิดที่จะทำให้ตัวเองเด่นดังขึ้นมาเช่นเดียวกับเอโรสทรัต ผู้เผอิฐของเทพีอาร์เทมิส ธิดาของซุส วิหารนี้เป็น ๑ ใน ๗ สิ่งมหัศจรรย์ของโลก เขาซื้อปืนพกมาและนำไปยิงชายอ้วนคนหนึ่งซึ่งเขาไม่รู้จักที่กลางถนน หลังจากนั้นเขาจึงวิ่งไปซิงตัวเองอยู่ในห้องสุขาของร้านกาแฟแห่งหนึ่ง พยายามจะฆ่าตัวตายแต่ก็ไม่กล้าทำ กลับออกมามอบตัวในที่สุด

คำสำคัญ : ตัวเอกปฏิลักษณ์, เอโรสทรัต, ฌ็อง-ปอล ซาทร์

บทนำ

Érostrate เป็นชื่อเรื่องสั้นซึ่ง ฌ็อง-ปอล ซาทร์ (Jean-Paul Sartre) เขียนขึ้นและพิมพ์เผยแพร่ใน ค.ศ. ๑๙๓๕ โดยรวมเล่มกับเรื่องสั้นอื่น ๆ ของเขาอีก ๔ เรื่อง ได้แก่ *Le mur*, *La chambre*,

Intimité และ *L'enfance d'un chef* ประเด็นสำคัญที่จะศึกษาในบทความนี้เกี่ยวกับลักษณะและพฤติกรรมของตัวเอกปฏิลักษณ์ (anti-hero) ในเรื่อง *Érostrate*

พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๕:๒๗) ให้คำอธิบาย “ตัวเอกปฏิลักษณ์ (anti-hero)” ไว้ดังนี้

ตัวเอกที่มีได้แสดงให้เห็นประจักษ์ว่ามีความยิ่งใหญ่ มีศักดิ์ศรี มีอำนาจและมีความกล้าหาญเมื่อเผชิญกับชะตากรรมดังเช่นตัวเอกใน โศกนาฏกรรมสมัยก่อน แต่เป็นผู้ที่ไม่มีความสำคัญ ไร้เกียรติยศ ไร้อำนาจ หรือไม่ยอมต่อสู้ดิ้นรน ตัวเอกเช่นนี้มีอยู่เสมอในบทละคร และบันเทิงคดีประเภทร้อยแก้วในปัจจุบัน

ตัวเอกปฏิลักษณ์ในวรรณคดีฝรั่งเศสปรากฏในผลงานวรรณกรรมจำนวนมากตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ การที่มนุษย์ขัดแย้งกันจนถึงกับฆ่ากันตายจำนวนนับล้านคนในสงครามทำให้เกิด

วิกฤตจิตสำนึก (crise de conscience) ซึ่งแสดงออกมาในงานเขียนของพวกเขา เช่น ความสูญเสียศรัทธาในพระเจ้า การต่อต้านความคิดแบบเก่า ตัวเอกปฏิลักษณ์ก็เป็นปรากฏการณ์หนึ่งที่สะท้อนวิกฤตจิตสำนึกดังกล่าว ในเรื่อง

Érostrate ฌ็อง-ปอล ซาทร์ใช้คำว่า “ตัวเอกสีดำ (héros noir)” (Sartre 2007: 87) ที่มีลักษณะเหมือน “มนต์ดำ (Magie noire)” ซึ่งตรงข้ามกับ “ตัวเอกสีขาว (héros blanc)” (Sartre 2007: 87)

* บทความนี้ปรับปรุงจากการบรรยายผลงานทางวิชาการในที่ประชุมสำนักศิลปกรรม เมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๔

ที่มาของชื่อเอโรสทราต

ชื่อเอโรสทราต (Érostrate) ตรงกับภาษากรีกว่า Hérostratos เป็นชาวเมืองเอพิเชส (Ephesus) ซึ่งเป็นเมืองท่าเรือในเอเชียไมเนอร์ และเป็นที่ตั้งวิหารของเทพีอาร์เทมิส (Artemis) ธิดาของซุส (Zeus) ซึ่งวิหารนี้เป็น ๑ ใน ๗ สิ่งมหัศจรรย์ของโลก เอโรสทราตเป็นชายหนุ่มสามัญชนผู้ไม่มีความสำคัญแต่อย่างใด วันหนึ่งเขาปรารถนาจะให้โลกจดจำการกระทำของเขา จึงได้เผาวิหารของเทพีอาร์เทมิสลงเสียในวันเดียวกับวันเกิดของพระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราช ในเรื่อง *Érostrate*

ของฌ็อง-ปอล ซาทร์ มาเซ (Massé) เพื่อนของตัวเอกของเรื่องคือ ปอล ฮิลแบร์ (Paul Hilbert) กล่าวว่าผู้คนจำชื่อสถาปนิกผู้สร้างวิหารอังคางามที่ถูกเผาไปไม่ได้ แต่กลับจำชื่อเอโรสทราตผู้เผาวิหารได้ แสดงว่าเอโรสทราตประเมินถูกแล้วที่ไปเผาวิหารของเทพีอาร์เทมิส ฮิลแบร์ กล่าวว่า "...เอโรสทราตตายไปแล้วกว่าสองพันปี แต่การกระทำของเขายังเปล่งประกายประดุจเพชรสีดำ..." (Sartre 2007: 88) ฮิลแบร์จึงประสงค์จะเดินรอยตามเอโรสทราต

เรื่องสั้น *Érostrate* ของฌ็อง-ปอล ซาทร์

ฌ็อง-ปอล ซาทร์ดำเนินเรื่องราวโดยใช้สรรพนาม "Je (ผม)" เป็นผู้เล่า ผู้อ่านไม่รู้จักชื่อของเขาเมื่อเริ่มต้นเรื่อง แต่จะรู้ภายหลังว่าเขาชื่อปอล ฮิลแบร์ ผู้ประกาศตนว่าเป็นศัตรูตัวฉกาจของมนุษย์ ฮิลแบร์เช่าห้องพักอยู่ชั้นที่ ๖ ของอาคารซึ่งทำให้เขาารู้สึกว่าอยู่เหนือผู้คนที่เดินขวักไขว่อยู่บนทางเท้าข้างถนน ฮิลแบร์เล่าว่าเขาชอบยืนมองผู้คนที่ระเบียงชั้น ๖ เช่นเดียวกับชอบสถานที่ที่มีความสูงแห่งนี้ด้วย เขาเล่าว่า

ที่ระเบียงชั้น ๖ นี้แหละที่ผมอาจอยู่ได้ตลอดชีวิต เราต้องใช้สัญลักษณ์ทางวัตถุมาคำนวณความสูงส่งด้านศีลธรรม หาไม้แล้วศีลธรรมจะพังทลาย กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ความสูงส่งที่ผมมีเหนือคนอื่น ๆ นั้น ไม่ใช่อะไรเลยนอกจากตัวผมที่อยู่สูงกว่าคนอื่น ๆ ผมยืนอยู่เหนือมนุษย์ ซึ่งตัวผมเองก็เป็นมนุษย์ด้วย และผมก็พิจารณาความเป็นมนุษย์ นี่เป็นเหตุผลว่าทำไมผมถึงชอบหอวิหารนอทร-ดาม ระเบียงหอไอเฟล วิหารซาเคร-เกอร์ ชั้นที่ ๖ ที่ถนนเดอลีองบรี สถานที่เหล่านี้เป็นสัญลักษณ์ที่พิเศษ (Sartre 2007: 79-80)

ฮิลแบร์ใช้รายละเอียดทางกายภาพเป็นสิ่งสนับสนุนความมั่นใจว่าตนเอง

สูงส่งเหนือบุคคลอื่น เขาไม่ชอบเดินตามท้องถนนเพราะทำให้เขาเสี่ยงที่จะสัมผัส

กายของคนที่เดินผ่านไปมา เขาบรรยายว่า

บางครั้งผมจำเป็นต้องลงไปบนถนน ตัวอย่างเช่น ไปทำงาน ผมรู้สึกอึดอัดหายใจไม่ใคร่ออก เมื่อต้องยืนอยู่ระดับเดียวกับคนอื่น เป็นการยากมากกว่าที่จะมองพวกเขาเป็นเหมือนมด พวกเขาสัมผัสเรา... (Sartre 2007: 80)

ความรู้สึกเกลียดคนอื่นหรือเพื่อนมนุษย์ปรากฏในวรรณกรรมหลายเรื่องอย่างต่อเนื่อง ก่อนหน้านั้นซาทร์เขียนนวนิยายเรื่อง *La Nausée* ใน ค.ศ. ๑๙๓๘

ซึ่งแปลว่า อากาศคลื่นเหียนอยากอาเจียน ตัวเอกคือ รอก็องแต็ง (Roquentin) เป็นชายหนุ่มธรรมดาคนหนึ่งที่มีปัญหาจากความจำเริญซ้ำซากของชีวิตและสังคม ขาด

ความนับถือในเพื่อนมนุษย์ ความรู้สึกนึกคิดเช่นนี้ปรากฏชัดเจนในผลงานละครเรื่อง *Huis Clos* (ทงตัน) ซึ่งพิมพ์เผยแพร่ใน ค.ศ. ๑๙๔๔ หลังจากเขียนเรื่อง

Érostrate ชาตรีเขียนประโยคสำคัญที่มักได้รับการอ้างอิงว่า “นรกคือคนอื่น (...l'enfer, c'est les Autres)”

ในเรื่อง Érostrate อีลแบร์เล่าว่าเขาพาหญิงโสเภณีชื่อ เลอา (Léa) ขึ้น

ห้องที่โรงแรมทุกเสาร์แรกของเดือน เมื่อเลอาเปลื้องผ้าออก เขาได้แต่มองโดย “ไม่ได้แตะต้องตัวเธอ (sans la toucher)” (Sartre 2007: 82) เขาปฏิบัติกับผู้หญิงคนอื่น ๆ ด้วยวิธีการเดียวกัน อีลแบร์

รังเกียจการสัมผัสผิวกายของมนุษย์ทุกคน แม้แต่ยามทักทายเพื่อนร่วมงาน เขาก็ไม่ยอมถอดถุงมือ อีลแบร์เล่าว่า

...วันจันทร์วันหนึ่ง ผมประพาศิตินสุภาพมากกับพวกเขา (เพื่อนร่วมงาน) แม้ว่าผมจะรู้สึกสยองที่จะจับมือทักทายพวกเขา ที่จะถอดถุงมือเพื่อกล่าวสวัสดิมีวิธีการที่ดูหยาบคายเพื่อเปลือยมือ สะบัดถุงมือและค่อย ๆ ดึงถุงมือออกจากนิ้ว เผยให้เห็นฝ่ามือที่อึมด้วยไขมันแต่มีรอยย่น ส่วนผม ผมสวมถุงมืออยู่ตลอดเวลา

(Sartre 2007: 87)

ปอล อีลแบร์ไม่เพียงแต่รังเกียจการสัมผัสเพื่อนมนุษย์เท่านั้น หากแต่ยัง

ปราศจากความเห็นอกเห็นใจเมื่อเพื่อนมนุษย์ประสบเคราะห์กรรมจนถึงตายอีก

ด้วย เขาเล่าถึงเหตุการณ์ครั้งนั้นว่า

...ครั้งหนึ่ง ผมเห็นผู้ชายคนหนึ่งตายในท้องถนน เขาล้มลงไปต่อหน้าต่อตามมีคนมาพลิกศพ เห็นได้ว่าเขาเลือดไหล นัยน์ตาเบิกโพลง ตัวแข็ง เลือดอาบ ผมบอกกับตัวเองว่า “ไม่เป็นไร ภาพนี้ไม่น่าสะเทือนใจมากไปกว่าภาพวาดสด ๆ คนเขาเอาสีแดงมาป้ายจุ่ม ก็เท่านั้น” ผมรู้สึกเย็นวาบที่ขาและต้นคอ แล้วก็ป็นลมหมดสติไป ผู้คนพาผมมาที่ร้านขายยา ตบที่ไหล่ และเอาเหล้าให้ผมดื่ม ผมอยากจะฆ่าคนเหล่านี้เสียจริง

(Sartre 2007: 80)

อีลแบร์สรุปความรู้สึกที่เขามีต่อมนุษย์ว่าเป็นความเกลียดชัง เขากล่าวว่า “ผมมีเหตุผลที่หนักแน่นกว่าที่จะเกลียด

พวกเขา” (Sartre 2007: 81) ความเกลียดชังนี้รุนแรงมากขึ้นทุกที จนกระทั่งเย็นวันเสาร์วันหนึ่ง เขาเกิดความคิดที่จะเอาปืน

ไปยิงคน ก่อนหน้านั้น อีลแบร์ไปซื้อปืนพกมา ๑ กระบอก แล้วพกใส่กระเป๋ากางเกงก่อนออกไปเดินเล่นในถนน เขาเล่าว่า

...ผมรู้สึกว่าเจ้าปืนกระบอกนี้เคลื่อนไหวเหมือนปูอยู่ในกางเกง มันเสียดสีคันขาและเย็นเฉียบ แล้วมันก็ค่อย ๆ อุ่นขึ้นเมื่อสัมผัสร่างกายผม ...บางครั้ง ผมเข้าไปในห้องสุขา แม้แต่ที่นี่-ผมก็ระวังตัวเพราะเรามักจะมีคนมายืนข้าง ๆ -, ผมควักปืนออกมาแล้วชูขึ้น มองดูด้ามปืนซึ่งเป็นลายสีเหลี่ยมสีดำและไกปืนสีดำซึ่งเหมือนเปลือกตากิ่งปิด...

(Sartre 2007: 81)

อิลแบร์ พา โสเกนิ ชื่อเธอเน (Renée) ไปที่โรงแรม ตั้งใจไว้ว่าจะฆ่าหล่อนเป็นรายแรก แต่แล้วก็ไม่ได้ทำ เขาทิ้งเงินให้หล่อนจำนวนหนึ่งและจากมาเฉย ๆ ทำให้เธอเนประหลาดใจมาก อิลแบร์บันทึกว่า “นี่แหละสิ่งที่ผมต้องการ ทำให้ผู้คนประหลาดใจ” (Sartre 2007: 86)

เขากลับมาบ้านและนอนหลับฝันร้ายถึงผู้หญิงคนนั้นอีกหลายคืน หลังจากนั้น อิลแบร์พกปืนติดตัวเมื่อออกจากบ้านเสมอ เขามักจะเดินตามหลังผู้คนที่สัญจรบนถนน นึกจินตนาการว่าพวกเขาเข้ามาลงและเขายืนยิงคนเหล่านั้น (Sartre 2007: 86) ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ว่าเขาเหนือกว่าบุคคล

อื่น อิลแบร์หาสถานที่ซึ่งเอื้อต่อการล่าเหยื่อของเขามากขึ้น ในวันอาทิตย์ เขาจึงไปที่ซัตเล (Châtelet) ยืนคอยอยู่ที่หน้าโรงแสดงคอนเสิร์ตคลาสสิกจนถึงเวลาเลิก ผู้คนหลังไหลเดินออกมา อิลแบร์เล้าถึงจินตนาการของเขาว่า

...ผมเลื่อนมือขวาลงไปในกระเป๋าและกำด้ามปืนแน่น สักครู่ต่อมาผมเห็นตัวเองกำลังลั่นปืนยิงพวกเขา (ที่เดินออกมาจากโรงแสดงคอนเสิร์ต) จนลั่นกลิ้งทับถมกัน พวกที่รอดชีวิตมีสีหน้าหวาดกลัว วิ่งฝ่าประตูกระจกเข้าไปในโรงแสดงคอนเสิร์ต นี่เป็นเกมรบกวนประสาท มือผมสั่นระริกจนต้องไปนั่งค่อมเก้าอี้ที่ร้านเดรอแอร์เพื่อสงบสติอารมณ์

(Sartre 2007: 86-87)

การที่อิลแบร์ตั้งเป้าหมายในชีวิตไว้แค่การฆ่าคนโดยไร้เหตุผล แสดงให้เห็นว่าอิลแบร์เป็นตัวเอกปฏิลักษณ์ เป็นผู้ขาดเกียรติยศ ขาดศักดิ์ศรี มีเป้าหมายชีวิตที่ต่ำต้อยและเป็นไปในทางทำลาย ซึ่งเทียบไม่ได้เลยกับตัวเอกที่รู้จักกันดีเช่น อินทรีแดง ซูเปอร์แมน หรือไอ้แมงมุม ตัวละครเอกที่ยกตัวอย่างมาข้างต้นเป็นผู้ที่รักเพื่อนมนุษย์ กล้าหาญและเสียสละช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอ ตัวละครแบบปอล อิลแบร์ปรากฏในวรรณกรรมสมัย

คริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ หลายเรื่อง เป็นตัวละครธรรมดาในสังคมและมีบทบาทไม่สำคัญ ซึ่งสะท้อนภาพสังคมฝรั่งเศสในยุคที่มีความเจริญทางวัตถุมากเป็นสังคมที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของเศรษฐกิจแบบทุนนิยมและเสรีนิยมที่บดขยี้มนุษย์จนโคดเคี้ยว อ่างว้าง เหวง เบื่อ ฉ้อโกง-ปอล ซาทร์ เสนอภาพตัวละครเหล่านี้ โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในกรุงปารีสว่ามีชีวิตที่จำเจ ดังคำว่า “Métro-Boulot-Dodo” กล่าวคือ ตื่นเช้านั่งรถไฟใต้ดิน (métro) เพื่อ

ไปทำงาน (boulot) เย็นก็กลับบ้านนอน (dodo) ทำให้ไม่มีเวลาคิดสร้างสรรค์หรือสนทนากับผู้อื่น ปอล อิลแบร์ ก็เป็นตัวละครหนึ่งที่สะท้อนภาพนี้ เขาเบื่อหน่ายกับสภาพชีวิตที่ต่ำต้อย ไร้ความสำคัญ จึงปรารถนาที่จะกระทำการบางสิ่งบางอย่างเพื่อดึงดูดความสนใจจากผู้คนในสังคมด้วยการฆ่าคน เขาวิเคราะห์ตนเองและแผนฆาตกรรมนี้ว่า

...เมื่อผมลงไปเดินในถนน ผมรู้สึกว่าคุณมีพลังประหลาด ผมพกปืนไว้กับตัว เจ้าปืนนี้เป็นสิ่งซึ่งระเบิดและส่งผลดัง แต่ทว่าความมั่นใจของผมมิได้มาจากปืนกระบอกนี้ หากแต่มาจากตัวผมเอง ผมเป็นคนประเภทปืนพก ประทัด และลูกกระบอก วันหนึ่งที่ปลายทางชีวิตเศร้าของผม ผมก็จะระเบิด ผมจะทำให้โลกสว่างไสวด้วยเปลวไฟที่ลุกโชน และดับลงภายในชั่วพริบตาประดุจสายฟ้าแมกนีเซียม...

(Sartre 2007: 88-89)

เมื่อปอล อีลแบร์ ตัดสินใจแน่วแน่ที่จะเป็นฆาตกรที่ฆ่าคนไม่เลือกหน้า เขาก็หยุดไปทำงาน ปิดตนเองอยู่ในห้องพัก

หรือไม่ก็ออกไปเดินตามถนน กรุ่นคิดวางแผนฆ่าคน เขาถูกไล่ออกจากงานอย่างเป็นทางการเมื่อต้นเดือนตุลาคม

หลังจากนั้นเขาเขียนจดหมายลูกโซ่ ๑๐๒ ฉบับ มีใจความบางตอน ดังนี้

...คุณ โชคดีที่มีความรักมนุษย์อยู่ในสายเลือด...เมื่อคุณเห็นคนเหมือนคุณ ทั้ง ๆ ที่คุณไม่รู้จักร คุณก็รู้สึกเห็นอกเห็นใจเขา...

ผมคิดว่าคุณคงจะอยากรู้ว่าคนที่ไม่รักคนอื่นนั้นเป็นอย่างไร ก็ผมไงละ ผมรักคนอื่นน้อยมากจนกระทั่งฆ่าพวกเขาสักครั้งโหดเร็ว ๆ นี้ บางทีคุณอาจถามว่าทำไมแค่ครั้งโหดละ ก็เพราะปืนพกของผมบรรจุกระสุนแค่ ๖ นัดนะซี...

...ทุกสิ่งเกิดขึ้นราวกับว่าคุณได้รับพรจากพระเจ้าเป็นเจ้า แต่ผมไม่ได้รับพรนั้นเลย ...ถ้าผมไม่รักคนอื่น ๆ ก็เป็นเพราะว่าผมมันเป็นคนยากแค้น และผมไม่สามารถมีที่รับแสงแดด พวกเขาฉกชิงความหมายของชีวิตไปจากผมจนหมดสิ้น ผมหวังว่าคุณเข้าใจว่าผมหมายถึงอะไร เป็นเวลา ๓๓ ปีแล้วที่ผมต้องเผชิญกับประตูที่ปิดตายซึ่งมีข้อความเขียนไว้เหนือประตูว่า “ไม่มีใครเข้าประตูนี้ได้ถ้าเขาไม่รักเพื่อนมนุษย์”...

ปอล อีลแบร์

(Sartre 2007: 90-91)

อีลแบร์นำจดหมายทั้ง ๑๐๒ ฉบับใส่ซองปิดผนึกและจำหน่ายจนถึงนักเขียนชาวฝรั่งเศส จากนั้นก็รวบรวมจดหมายทั้งหมดใส่ลิ้นชักโต๊ะไว้ ตลอด ๑๕ วันต่อมา เขาขังตัวเองอยู่ในห้องพักและกรุ่นคิดถึงแผนการฆ่าคน เขาสังเกต

ว่าใบหน้าเขาเปลี่ยนแปลงไป นัยน์ตามีขนาดโตขึ้นและมีสีดำ “เป็นนัยน์ตาอันงดงามของศิลปินและฆาตกร” (Sartre 2007: 92) ในขณะเดียวกัน อยากรู้ก็ตามอีลแบร์ตั้งใจจะให้ดวงตาของเขาเปลี่ยนไปอีกหลังจากเขากระทำการฆาตกรรม

สำเร็จ เขากล่าวว่าใบหน้าของคนที่มีได้เป็นฆาตกรมักชี้เหรเพราะแลดูเป็นมนุษย์มากเกินไป (Sartre 2007: 93) แต่หน้าของฆาตกรจะเปลี่ยนไปหลังการฆ่าคนอีลแบร์บรรยายว่า

...ฆาตกรรมตัดชีวิตของฆาตกรขาดออกเป็น ๒ ส่วน มีบางขณะที่ฆาตกรต้องการถอยหลังไป แต่ฆาตกรรมยังคงอยู่ที่นั่น ข้างหลังคุณ มันสกัดเส้นทางไว้...

(Sartre 2007: 93)

อีลแบร์วางแผนจะไล่ฆ่าคนตั้งแต่นั้นถนน โอเดซา (Odessa) ลงมา ในขณะที่ผู้คนตระหนกตกใจและวุ่นวายอยู่กับการเก็บศพ เขาจะถือโอกาสวิ่งหนีกลับไป

ยังห้องที่เขาพักอาศัยอยู่และรอให้ตำรวจแกะรอยมาพบตัวเขา ซึ่งก็คงจะใช้เวลามากกว่า ๑ ชั่วโมง และเมื่อมีคนมาเกาะประตูห้อง เขาก็จะอมปืนยิงตนเอง

เมื่อวันล่าสังหารมาถึงในวันที่ ๒๗ ตุลาคม เวลา ๖ โมงเย็น อีลแบร์หยิบปืนพกติดตัวออกจากบ้านพร้อมหยิบจดหมายลูกโซ่ที่เตรียมไว้ไปด้วย เขา

รู้สึกมือเย็นและเลือดจืดจางในสมอง นัยน์ตา
กระตุก เมื่อเดินผ่านถนนมงปาร์นัส

(Montparnasse) มีผู้คนเดินขวักไขว่ เขา
ต้องสัมผัสกับผู้คนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

บางคนผลักเขา บางคนกระทบศอกและ
ไหล่ของเขา อิลแบร์บรรยายต่อไปว่า

...ทันทีทันใด ผมพบว่าตนเองอยู่ท่ามกลางฝูงคนเหล่านี้ ผมรู้สึกโดดเดี่ยว
อย่างรุนแรง รู้สึกตัวลิบเล็ก คนเหล่านี้อาจทำร้ายผมถ้าพวกเขาต้องการ ปืนที่ผม
พกไว้ในกระเป๋าทำให้ผมกลัว ผมรู้สึกว่าพวกเขาอาจคิดว่าผมมีอาวุธติดตัวอยู่...
ผมอาจถูกประชาทัณฑ์ ผมอาจถูกพวกเขาโยนขึ้นเหนือศีรษะ แล้วทิ้งลงมาเหมือน
หุ่นกระบอก ผมจึงตัดสินใจเลื่อนวันฆ่าคนไปวันรุ่งขึ้น...
(Sartre 2007: 94)

อิลแบร์ปิดตัวเองอยู่ในห้องต่อ
มาอีก ๓ วัน โดยไม่กินไม่นอน (Sartre
2007: 94) ต่อมาในวันจันทร์ มีคนมากด
สัญญาณเรียก แต่อิลแบร์ไม่เปิดประตู
พอดตกกลางคืนเขาไปหาโสเภณีคนโปรด
เมื่อเธอเปลือยร่าง เขาใช้ปืนจี้บังคับให้
เธอกลานบนพื้นห้อง หลังจากนั้นก็จับ
เธอมัดไว้ที่เสาแล้วปล่อยให้เธอฟังว่าเขาจะ
ไปฆ่าคน

เมื่อถึงวันที่เขาวางแผนไว้ อิลแบร์
ห้องตักจนเลื้อยห่ม เขารู้สึกกลัว พอถึงเวลา
๖ โมงเย็น เขาจึงออกจากห้อง เอาจดหมาย
ลูกโซ่ไปหยอดใส่ตู้ไปรษณีย์ เขาเดินไปถึง
ถนนโอแดซาและยืนรออยู่ ผู้หญิง ๒ คน
เดินผ่านไป เขาก็ยังไม่ได้ลั่นไกปืน
ต่อมาอีกรุ่นหนึ่ง มีผู้ชายเดินมาอีก ๓ คน
เขายังคงปล่อยให้ผ่านไป บอกกับตนเอง
ว่าเขาต้องการยิงคนติดต่อกัน ๖ คน

เพราะปืนเขาบรรจุกระสุนไว้ ๖ นัด พอถึง
เวลา ๑ ทุ่ม ๕ นาที มีชาย ๑ คน หญิง ๑ คน
เดินมากับเด็ก ๒ คน ข้างหลังเขามีหญิงชรา
เดินตามมาอีก ๓ คน อิลแบร์เดินตามไป
แต่เขาไม่ได้ลงมือฆ่าบุคคลเหล่านั้นแม้แต่
คนเดียว เขาเล่าว่า

...ผมไม่อยากฆ่าพวกเขาอีกแล้ว พวกเขาเดินลับไปในฝูงคนบนถนน ผม
ยืนฟังผนังตึก ได้ยินนาฬิกาตีบอกเวลา ๒ ทุ่ม ๓ ทุ่ม ผมพูดย้ำกับตัวเองว่า:
“ทำไมต้องฆ่าผู้คนเหล่านี้ซึ่งตายแล้ว” ผมอยากจะทำอะไรเสียจริง สุนัขตัวหนึ่ง
เข้ามาเลียเท้าผม
(Sartre 2007: 97)

อิลแบร์เปรียบผู้คนที่เดินขวักไขว่
อยู่บนถนนว่า “ตายแล้ว” เพราะเขามองว่า
ชีวิตมนุษย์เหล่านี้ไร้สาระ วางเปล่าราวกับ
คนที่ตายไปแล้ว คำพูดของอิลแบร์
ประโยคนี้สะท้อนความคิดของฌ็อง-ปอล
ซาทร์ที่ว่า การใช้ชีวิตเพียงแต่ผ่านไปวัน ๆ
อย่างไรจุดหมายนั้นไม่พอเพียง คนเราน่า
จะใช้ชีวิตให้มีสาระได้มากกว่าที่เป็นอยู่
ชีวิตของอิลแบร์ในเรื่อง *Érostrate* ก็

เช่นเดียวกัน
ในเวลาต่อมา อิลแบร์เดินตามชาย
ร่างอ้วนคนหนึ่งอย่างกระชั้นชิดจนเขา
มองเห็นต้นคออวบสีแดง รอยย่นที่ต้นคอ
ดูเหมือนกับรอยยิ้ม ทันใดนั้นชายร่างอ้วน
หันกลับมาข่มกับเขา และถามหาถนนเดอ
ลาเกต (rue de la Gaîté) อิลแบร์ตะลึง
มองหน้าเขา และเมื่อเขายื่นมือมาเพื่อ
ทักทาย อิลแบร์ก็รู้สึกรังเกียจการสัมผัส

มือกับเขาอย่างรุนแรง เขาลั่นไกปืนใส่พุง
ของชายอ้วนผู้นั้นไป ๓ นัด แล้ววิ่งหนีไป
ผู้คนวิ่งไล่ตามจับอิลแบร์พร้อมกับ
ร้องว่าเขาเป็นฆาตกร อิลแบร์ลั่นกระสุน
ไปอีก ๒ นัด แล้ววิ่งเข้าไปในร้านกาแฟ
เขาซังตัวเองอยู่ในห้องน้ำ คงเหลือกระสุน
อีก ๑ นัด เขาพยายามจะฆ่าตัวตาย เขาเล่า
ในตอนท้ายเรื่องว่า

...ผมอมปลายกระบอกรูปปืนไว้ในปาก และกัดมันอย่างแรง แต่ผมไม่กล้า
เหนียวไก ไม่กล้าแม้แต่จะเอานิ้วสอดเข้าไปในช่องไกปืน ทุกสิ่งตกอยู่ในความเงียบ
อีกครั้งหนึ่ง

แล้วผมก็โยนปืนลงและเปิดประตูให้พวกเขาเข้ามา

(Sartre 2007: 99)

ปอล อีลแบร์เป็นตัวละครที่พยายามสร้างชื่อเสียงให้กับตนเอง แต่วิธีการของเขาเป็นไปในทางทำลายเพื่อนมนุษย์ เขาเป็นตัวอย่างหนึ่งของตัวเอกปฏิลักษณ์ซึ่งไม่ควรเป็นแบบอย่างที่จะ

ดำเนินรอยตาม อย่างไรก็ตามวรรณกรรมเรื่อง *Érostrate* แสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของฌ็อง-ปอล ซาทร์ที่ใช้วรรณคดีทำหน้าที่สะท้อนภาพสังคม ดังที่เขาเคยให้สัมภาษณ์แก่กาบริแยล โดบาแรด

(Gabriel d'Aubarède) ในวารสาร *Les Nouvelles Littéraires* ฉบับวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๕๑ ตอนหนึ่งว่า

...ผมพยายามที่จะไม่ทำให้วรรณคดีสูญค่าหรือด้อยค่าลงในแง่พันธกิจที่มีต่อสังคม ในทางตรงกันข้าม ผมตั้งใจจะทำให้วรรณคดีมีความสำคัญยิ่งขึ้น มีความยิ่งใหญ่กว่าช่วงเวลาที่ผ่านมา ถ้าวรรณคดีเป็นเพียงสิ่งบันเทิง ก็จะมีคุณค่าไม่ถึง ๑ ชั่วโมงด้วยซ้ำ เมื่อเราพิจารณาวรรณคดีในฐานะเป็นบ่อเกิดของมนุษย์ จะพบว่าวรรณคดีแสดงถึงความหวังและความเย้ยหยันทุกด้านของสังคม เป็นเสมือนภาพสะท้อนสังคม...

บรรณานุกรม

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ มหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๕)

Jeanson, Francis. *Sartre dans sa vie*. Paris: Edition du Seuil; 1974.
LAROUSSE TROIS VOLUMES EN COULEURS. Tome deux. Paris: Librairie Larousse, 1966.
Les Nouvelles Littéraires. 1 février 1951.

Molnar, T. *Sartre, philosophe de la contestation*. Paris: Le Prieuré, 1970.

Sartre, Jean-Paul. *Le mur*. Paris: Gallimard, Collection Folio, 2007.

Abstract *Érostrate: A Case Study of Anti-Hero***Chintana Damronglert***Associate Fellow of the Academy of Arts, The Royal Institute, Thailand*

Érostrate is a short story by Jean-Paul Sartre which was published in 1939. In the story the main character is an anti-hero who works a menial job and lives an insignificant routine life. He is out of touch with humanity. One day, he conceives of an idea to make himself famous. He would follow the path of mythological Greek character *Érostrate*. *Érostrate* burned down one of the Seven Wonders of the World; the Temple of Artemis, one of Zeus' daughters. From this inspiration, he concocts a plan to shoot and kill people at random. When comes the time to implement his plan, he cannot bring himself to kill until he comes across a fat man in the middle of the street. The man evokes something inside him; prompting him to take a shot. After which, he runs and locks himself in a toilet in the nearest café. He tries to commit suicide but fails. In the end, he surrenders himself to the police.

Key words : Anti-hero, *Érostrate*, Jean-Paul Sartre